

Nr 40.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning), m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 mars 1951 dagtecknad proposition, nr 143, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning); samt

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1951/52 till kontrollstyrelsens förfogande ställa medel för de utgifter, som må bli erforderliga för bestridande av kostnaderna för kontrollen av elskatten.

Propositionen har hänvisats, såvitt angår bemyndigande för Kungl. Maj:t att under budgetåret 1951/52 ställa vissa medel till kontrollstyrelsens förfogande, till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Propositionen innehåller i huvudsak följande.

I anslutning till att en redogörelse lämnas för det ekonomiska läget föreslås i propositionen — i syfte att genom en ökning av statsinkomsterna finansiera ofrånkomliga statliga utgiftsbehov — att en särskild skatt å elektrisk kraft (elskatt) skall uttagas av förbrukare av sådan kraft.

Elskatten föreslås skola utgå med 10 procent av erlagda kraftavgifter, såvitt avser högspänd kraft som huvudsakligen förbrukas inom storindustrin och för järnvägsdrift, samt med 1 öre för kilowattimme, såvitt avser lågspänd kraft för andra ändamål. Sistnämnda skattesats svarar mot omkring 10 procent av det genomsnittliga priset å lågspänd kraft. Elskatten skall enligt förslaget inlevereras till statsverket av kraftdistributörerna. Skatteintäkterna uppskattas till — vid oförändrade eltaxor — 65 å 70 miljoner kronor för år.

Beskattningen, som av tekniska skäl bör komma i tillämpning ett tiotal dagar före ett månadsskifte, föreslås skola träda i kraft den 20 juni 1951.

Det ovannämnda vid propositionen fogade författningsförslaget är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning).

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För elektrisk kraft, som framställes inom riket av producent, vilken aningen förfogar över en installerad generatoreffekt av sammanlagt minst 100 kilowatt eller distribuerar kraften över distributionsnät med anslutning till minst 10 förbrukare eller erhåller tillskottskraft från annan producent, ävensom för elektrisk kraft, som överföres hit till riket från annat land, skall förbrukaren till staten erlægga särskild skatt (*elskatt*) i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

- a) framställes och förbrukas inom Gotlands län,
- b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft,
- c) bortgår till följd av förluster vid produktion, överföring, transformering eller omformning hos producent eller yrkesmässig distributör,
- d) till lägre effekt än 100 kilowatt av producent eller yrkesmässig distributör levereras utan avgift till någon, som ej står i intressegemenskap med producenten eller distributören, eller
- e) framställes och förbrukas å fartyg eller annat transportmedel.

Vid tillämpningen av denna förordning skall den för vilkens räkning elektrisk kraft införes till riket ävensom den som utan att erlægga avgift därför emottager elektrisk kraft, för vilken elskatt skall utgå, anses såsom producent av kraften.

2 §.

Kontrollen över skattens behöriga utgörande utövas av kontrollstyrelsen.

3 §.

Elskatt utgår för lågspänd kraft, som uppmätes, med 1 öre för kilowatt-timme och för annan lågspänd kraft ävensom för högspänd kraft med tio procent av kraftens beskattningsvärde. Med lågspänd kraft förstås elektrisk kraft med leveransspänning understigande 450 volt och med högspänd kraft annan elektrisk kraft.

Beskattningsvärde som i första stycket sägs är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlægga för den elektriska kraften. I den mån producent eller yrkesmässig distributör själv förbrukar kraften, är beskattningsvärdet lika med summan av de avgifter, som skulle hava utgått,

därest kraften försålts för likartad användning som hos producenten eller distributören.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen äger medgiva de avvikelser från bestämmelserna angående skattens bestämmande, som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas påkallade.

4 §.

Skattskyldigheten inträder, då den elektriska kraften yrkesmässigt distribueras till förbrukare eller icke yrkesmässig distributör (*skattepliktig distribution*) eller då den av producent eller yrkesmässig distributör nyttjas i egen rörelse (*skattepliktig egenförbrukning*).

Vid skattepliktig distribution skall skatten av förbrukaren erläggas till den som yrkesmässigt distribuerat kraften till honom, i förekommande fall genom icke yrkesmässig distributör. Har producenten distribuerat kraften till förbrukaren, är producenten med avseende å distributionen av sådan kraft att anse såsom yrkesmässig distributör.

Yrkesmässig distributör åligger att såsom *skatteredovisande distributör* debitera och till statsverket inleverera elskatt. Har skattskyldig eller icke yrkesmässig distributör ej erlagt elskatt som debiterats den skattskyldige, skall den skatteredovisande distributören till statsverket likväl inleverera ett däremot svarande belopp, såvida icke annat följer av vad i 10 § sista stycket samt 11 § stadgas.

Vid skattepliktig egenförbrukning skall förbrukaren inleverera skatten till statsverket.

5 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen äger, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva befrielse från eller återbäring av skatt.

6 §.

Den som ämnar bedriva produktion eller yrkesmässig distribution av elektrisk kraft, för vilken elskatt skall utgå, skall före rörelsens upptagande göra skriftlig anmälan därom till kontrollstyrelsen, med angivande av företagets namn och postadress. Vid produktionsanmälan skola härjämte angivas belägenheten av och den installerade generatoreffekten för varje kraftverk, som skall nyttjas i rörelsen. Skall elektrisk kraft inköpas, skall uppgivas det eller de företag varifrån inköpen skola ske.

Skatteredovisande distributör skall i anmälan lämna uppgift angående de perioder under året, beträffande vilka debitering av kraftavgifter verkställas (*debiteringsperioder*), ävensom angående de tidpunkter då sådana debiteringar i allmänhet äro slutförda.

Tillämpas olika debiteringsperioder för skilda konsumentgrupper, skola uppgifter i nu ifrågavarande hänseenden lämnas om varje konsumentgrupp.

Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan, skall kontrollstyrelsen inom åtta dagar underrättas därom.

7 §.

För kontrollen över elskattens behöriga utgörande äger kontrollstyrelsen anlita biträde av särskilda kontrolltjänstemän.

8 §.

Skatteredovisande distributör är pliktig att ordna sin bokföring och statistik på sådant sätt, att den enligt kontrollstyrelsens beprövande möjliggör kontroll *dels* över inköpt och försäld samt eljest mottagen och levererad elektrisk energi samt över den elektriska energi, som inom rörelsen producerats, förbrukats och bortgått såsom överföringsförlust m. m., *dels ock* över debiterade och erlagda kraftavgifter. Vid anfordran skall distributören tillhandahålla kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman sina handelsböcker och tillhörande handlingar samt statistiska uppgifter. Där kontrollstyrelsen så påfordrar skall distributör föranstalta om att anordning för uppmätning av elektrisk kraft med avseende på energi och effekt inrättas.

För producent som framställer elektrisk kraft, för vilken elskatt skall utgå, uteslutande för skattepliktig egenförbrukning skall vad i första stycket stadgats i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

9 §.

Annan producent eller distributör av elektrisk kraft än som i 8 § avses är skyldig att på anfordran lämna sådana uppgifter om sin rörelse, som kontrollstyrelsen finner påkallade för skattekontrollen ävensom ordna sin bokföring på sätt styrelsen finner erforderligt för kontrollens utövande.

10 §.

Skatteredovisande distributör ävensom producent med skattepliktig egenförbrukning skall till kontrollstyrelsen avlämna på tro och heder upprättade deklARATIONER angående leveranser och egenförbrukning av elektrisk kraft, för vilken elskatt skall utgå. Deklaration skall avse viss debiteringsperiod eller annan redovisningsperiod. Närmare föreskrifter angående deklARATIONER och redovisningsperioder meddelas av Kungl. Maj:t.

På särskild prövning av kontrollstyrelsen ankommer, huruvida och i vad mån skatt, som enligt av skatteredovisande distributör avgiven deklARATION skolat utgå, må nedsättas på grund av bristande betalning från förbrukare av elektrisk kraft eller icke yrkesmässig distributör. Nedsättning må icke medgivnas, där den skatteredovisande distributören icke vidtagit sådana åtgärder för elskattens utfående, som skäligen bort komma i fråga vid uraktlåtenhet att betala kraftavgiften.

11 §.

Underlåter deklARATIONSSKYLDIG att avlämna föreskriven deklARATION eller befinnes deklARATIONEN oriktig, äger kontrollstyrelsen fastställa den skatt, som rätteligen skall utgå.

12 §.

Skatteredovisande distributör ävensom producent med skattepliktig egenförbrukning skall samtidigt med avlämnande av deklaration erlægga enligt deklarationen upplupen skatt genom insättning å kontrollstyrelsens postgirokonto.

I fall som avses i 11 § ankommer det på kontrollstyrelsen att bestämma tid, inom vilken skatten skall erläggas.

13 §.

Försummar skatteredovisande distributör eller producent med skattepliktig egenförbrukning att inleverera elskatt enligt denna förordning, må skatten på framställning av kontrollstyrelsen omedelbart utmätas.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning, där förbrukare eller icke yrkesmässig distributör underlåter att erlægga elskatt enligt denna förordning.

14 §.

Underlåter den som bedriver produktion eller yrkesmässig distribution av elektrisk kraft, för vilken elskatt skall utgå, att om verksamheten göra föreskriven anmälan, straffes med dagsböter, ej under tjugu.

Underlåter någon i andra fall än som i 13 § eller ovan i första stycket avses att fullgöra åtgärd, som åligger honom enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter, straffes med böter, högst trehundra kronor.

15 §.

Kontrollstyrelsen må vid vite förelägga producent eller yrkesmässig distributör av elektrisk kraft att fullgöra åtgärd som åligger honom enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter, dock att föreläggande icke må avse erläggande eller inleverans till statsverket av elskatt.

16 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Har någon i annat fall än i första stycket avses uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i deklaration lämnat oriktig uppgift, ägnad att leda till inleverans av för låg skatt, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

17 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Tjänsteman, som häremot bryter, vare underkastad ansvar såsom för tjänstefel. Gör annan än tjänsteman sig skyldig till förseelse, som nu sagts, straffes med dagsböter.

18 §.

Polismyndighet åligger att på begäran tillhandagå kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman med upplysning om person eller företag, som kan antagas bedriva produktion eller distribution av elektrisk kraft.

19 §.

Förseelse, som i 14 § eller 16 § andra stycket avses, må åtalas, förutom vid laga domstol i brottmål, vid den rätt, där rörelseidkaren skall svara i tvistemål i allmänhet, eller vid rätten i den ort, där rörelsen bedrivs.

20 §.

Förseelse, som avses i 14 §, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Böter och viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

21 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda de föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 20 juni 1951.

Härvid skall iakttagas följande.

1. Där i förordningen avsedd produktion eller yrkesmässig distribution bedrivs vid tiden för ikraftträdandet, skall den i 6 § omnämnda anmälan göras senast den 30 juni 1951.

2. Skattskyldighet enligt denna förordning föreligger icke i fråga om kraft, för vilken kraftavgift helt eller delvis utgår efter uppmätt energiförbrukning: för tiden före första avläsningen av energiförbrukning efter denna förordnings ikraftträdande, eller

i fråga om annan kraft: för redovisningsperiod, som till någon del hänför sig till tiden före förordningens ikraftträdande.

Första avläsningen efter denna förordnings ikraftträdande skall verkställas senast vid den tidpunkt, då avläsningen enligt de före förordningens ikraftträdande tillämpade principerna senast skolat ske, dock icke efter utgången av september 1951. Då särskilda skäl föranleda därtill, må kontrollstyrelsen medgiva avvikelse från vad sålunda stadgats. Sker ej första avläsningen inom tid, som ovan angivits eller som kontrollstyrelsen särskilt fastställt, skall vad i föregående stycke är stadgat icke äga tillämpning.

3. I beskattningsvärdena för tiden den 20 juni—den 31 december 1951 skola för varje förbrukare fasta avgifter ävensom effektagifter inräknas till den del de äro att hänföra till andra halvåret 1951.

Inom riksdagen ha väckts följande *motioner*, vilka i detta sammanhang påkalla uppmärksamhet, nämligen

a) de likalydande motionerna I: 448 av herrar *Andrén, Gränebo* och *Ohlon* samt II: 587 av herrar *Hedlund* i Rådom, *Ohlin* och *Hjalmarson*, vari hemställdts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143»;

b) motionen I: 381 av herr *Bergh*, vari hemställdts, att riksdagen måtte avslå förenämnda proposition, åtminstone i vad den avsåge uttagande av elskatt på kraftförbrukningen i Norrbotten;

c) motionen I: 387 av herrar *Ola Persson* och *Öhman*, vari hemställdts, »att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143 med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning)»;

d) motionen II: 500 av herr *Lundberg*, vari hemställdts, »att riksdagen måtte besluta

1. att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143 med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft m. m.,

2. att hos Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning och förslag om införande av en värnskatt,

3. att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till införande av en exportkonjunkturskatt enligt de grunder som anförts i motionen, samt

4. att i avvaktan på dessa förslag i stället för föreslagna punktskatter höja uttagningsprocenten å den nuvarande statsskatten på det sätt, att ökade inkomster och en överbalansering av budgeten säkras»; ävensom

e) motionen II: 511 av herrar *Pettersson* i Ersbacken och *Vigelsbo*, vari hemställdts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143 med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft samt proposition nr 144 med förslag till förordning om tillfällig automobilskatt».

De under a)—d) upptagna motionerna ha väckts i anledning av den nu förevarande propositionen.

Motionen I: 381 har i sin helhet hänvisats till bevillningsutskottet. De likalydande motionerna I: 448 och II: 587 samt motionen I: 387 ha hänvisats, såvitt de angå bemyndigande för Kungl. Maj:t att under budgetåret 1951/52 ställa vissa medel till kontrollstyrelsens förfogande, till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Motionen II: 500, som hänvisats till bevillningsutskottet, behandlas i detta betänkande utom i den del motionen avser höjning av uttagningsprocenten. Till sistnämnda yrkande kommer utskottet att taga ställning i sitt betänkande angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1951/52.

Motionen II: 511 har väckts i anledning av såväl förevarande proposition nr 143 som propositionen nr 144 med förslag till förordning om tillfällig automobilskatt. Sistnämnda motion behandlas, såvitt densamma avser propositionen nr 143, i detta betänkande och i övrigt i bevillningsutskottets betänkande nr 41.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställ-

da yrkandena — i de delar motionerna bliva föremål för behandling i detta betänkande — får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 381, I: 387, I: 448, II: 500 och II: 511.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Inom finansdepartementet har verkställt en utredning om förutsättningarna för införande av en beskattning av elektrisk kraft. För utredningen meddelade departementschefen följande direktiv.

I samband med att i 1951 års statsverksproposition finansplanen och beräkningen av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1951/52 underställdes Kungl. Maj:ts prövning uttalade departementschefen, att den därvid angivna målsättningen för den ekonomiska politiken krävde ytterligare ansträngningar för nedbringande av den statliga upplåningen. Den fiskala effekten av den särskilda investeringsskatt, varom förslag i investeringsbegränsande syfte numera förelagts riksdagen, angavs vara ytterst svår att på förhand bedöma. De av skatten härflytande intäkterna skulle emellertid i motsvarande grad minska statens lånebehov. I samma syfte skulle ytterligare åtgärder övervägas. Det föreföll icke uteslutet att lånebehovet därigenom kunde nedbringas med ytterligare inemot 100 miljoner kronor. Sedan tidpunkten för statsverkspropositionens avlämnande har behovet av ökade statsinkomster i angivna syfte ytterligare framträtt. Sålunda torde få erinras om de ökade lönekostnaderna för statens befattningshavare, vilka nu kunna överblickas, och om de stegrade försvarsutgifter som betingas av beredskapsskäl. Ytterligare utgiftstegringar, vilka kunna öka den i statsverkspropositionen beräknade kostnadsramen, äro heller icke uteslutna.

Vid övervägandet av olika sätt för åstadkommande av en ytterligare ökning av statsinkomsterna har en skärpning av de direkta statsskatterna icke ansetts böra ifrågakomma. Å andra sidan föreligga svårigheter att genom beskattning inom ett begränsat varuområde uttaga ett belopp av den erforderliga storleksordningen såsom indirekt skatt utan att allvarliga rubbningar skulle åstadkommas. En allmän varuskatt har av olika skäl befunnits vara olämplig. Vid dylikt förhållande har i första hand befunnits lämpligt att överväga beskattning å drivkraft i form av bränsle eller elektrisk kraft, varigenom skattebördan icke skulle alltför markerat drabba vissa varugrupper utan liksom fallet var med pappersskatten slås ut över produktionen i dess helhet. Till en väsentlig del skulle skatten ock direkt träffa den privata konsumtionen. Med beaktande av de på sistone starkt stigande priserna å bränslen av olika slag måste en ytterligare fördyring av dessa genom särskild beskattning anses direkt olämplig. I fråga om elektrisk kraft är situationen däremot en annan. I priset för råkraften ingå i allmänhet till en icke oväsentlig del kostnader för ränta å anläggningskapital. Med hänsyn härtill och då distributionskostnaderna i allmänna näten relativt sett minskat i samband med den särskilt på senare tid markerade belastningsökningen, ha elkraftpriserna visat sig vara ovanligt prisstabila. På grund härav kan den elektriska kraften för närvarande anses billig sett i relation till den prisstegring, som eljest ägt rum.

Det må i detta sammanhang erinras att för det norska stortinget i dagarna framlagts förslag om införande av en avgift på förbrukningen av elektrisk energi. Enligt förslaget skall avgiften utgå med 0,1 öre för kilowattimme elektrisk kraft, som levereras från vattenkraftverk med effekt överstigande 100 kilowatt. Förbrukarna äro skyldiga att täcka kraftverkens skattekostnader. Med hänsyn till energiförlusterna vid kraftöverföringen

bliva förbrukarnas skatteutlägg mera än 0,1 öre för kilowattimme. Avgift skall erläggas med tillämpning från och med den 1 april 1951. Lagen i ämnet avses skola äga tillämpning intill den 31 december 1956.

Utredningen har verkställts av byråchefen Einar E:son Thulin i kontrollstyrelsen. Till fullföljande av uppdraget har utredningsmannen överlämnat en promemoria angående införande av särskild skatt å elektrisk kraft.

Över ifrågavarande promemoria ha, efter remiss, yttranden avgivits av *vattenfallsstyrelsen, statskontoret, kontrollstyrelsen, kommerskollegium* (med överlämnande av yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Visby, Malmö, Göteborg, Karlstad, Gävle, Sundsvall och Luleå), *statens priskontrollnämnd, Herrar fullmäktige i riksbanken, elkraftutredningen av år 1943, Svenska stadsförbundet, Sveriges industriförbund* (med överlämnande av skrivelse från Sveriges kemiska industrikontor), *Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet, Svenska elverksföreningen, Svenska vattenkraftföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation*. Därjämte ha skrivelser i anledning av promemorian inkommit från *aktiebolaget Gotlands kraftverk och Gotlands högerförbunds styrelse, Svenska landskommunernas förbund*, som beretts tillfälle inkomma med yttrande över promemorian, har i skrivelse meddelat, att förbundets styrelse beslutat avstå från att avgiva yttrande, enär endast ett begränsat antal landskommuner fungerade som distributörer av elektrisk kraft.

Beträffande *motiveringen* för de i propositionen framlagda förslagen, såvitt de behandlas i detta betänkande, tillåter sig utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes i propositionen å nedan angivna sidor, nämligen

Produktion, kraftöverföring och distribution av elektrisk kraft, s. 8—15.

Huvudgrunder för beskattning av elektrisk kraft, s. 15—36.

Särskilda frågor, s. 36—40.

Departementschefen, s. 41—61.

Av innehållet i de förenämnda *motionerna*, såvitt desamma behandlas i detta betänkande, ävensom i till utskottet inkomna *skrifter* i förevarande frågor må här återgivas följande.

I de likalydande *motionerna* I: 448 och II: 587 har anförts i huvudsak följande. Såväl den föreslagna skatten på förbrukningen av elektrisk kraft som den föreslagna tillfälliga skatten på motorfordon motiverades med det ökade behov av statsinkomster som enligt departementschefens mening skulle föreligga med hänsyn till det samhällsekonomiska läget. Såvitt *motionärerna* kunde finna, hade denne emellertid icke företett tillräckligt bärande skäl för denna ståndpunkt. Systemet med s. k. punktskatter hade under senare år utbyggts i mycket stor omfattning i vårt land. All indirekt beskattning medförde visserligen nackdelar ur sociala

synpunkter, men så länge punktbeskattningen begränsades till umbärliga varor eller rena lyxvaror kunde starka skäl åberopas för densamma. Anorlunda bleve förhållandet, om punktbeskattningen såsom bl. a. i detta fall drabbade varor, som vore oundärliga för näringslivet eller de enskilda hushållen och dessutom verkade synnerligen ojämnt, så att vissa grupper av befolkningen drabbades väsentligt hårdare än andra. Beskattning av denna art torde snarare bidra till att påskynda inflationsprocessen än att hejda densamma. När en nyttovara belades med skatt ökades därigenom kostnadsnivån, företagens omkostnadskonton steg, och allmänhetens levnadskostnader stegrades likaledes. Tillverkarna av varan torde i regel erhålla täckning för skatten genom prishöjningar, som finge betalas av allmänheten, som konsumerade varan. Denna krävde i sin tur inkomstförbättringar för att erhålla kompensation för de stegrade kostnaderna. Särskilt i nuvarande läge med överfull sysselsättning och starka prisökningar torde följderna bli nominella inkomsthöjningar och ökat inflationstryck. Den föreslagna skatten på förbrukning av elektrisk kraft komme således med all sannolikhet icke att erhålla de inflationsdämpande verkningar, som departementschefen förutsatte.

Den elektriska energien utgjorde en av de viktigaste kraftkällorna inom näringslivet, varför den föreslagna skatten komme att öka produktionskostnaderna. För det stora flertalet enskilda hushåll vore också den elektriska energien en oundärlig faktor, varför elskatten också komme att verka höjande på levnadskostnaderna. All sannolikhet talade för att den kostnadsökande effekten av såväl elskatten som den extra fordonsskatten och därmed följande prisstegring skulle användas som argument för nya inkomsthöjningar vid kommande pris- och löneförhandlingar. Enligt motionärernas mening skulle således de utbyggnader av punktbeskattningssystemet, som nu föresloges, snarast förstärka tendenserna till rubbningar av den samhällsekonomiska balansen. De skulle bli inte bara ineffektiva utan också direkt hindrande för det syfte de skulle främja. Den elektriska kraften kunde ersättas av andra kraftkällor, exempelvis bränslen, men kostnaderna härför varierade inom mycket vida gränser. Det finnes således anledning befara att elskatten kunde medföra snedvridningar inom produktionslivet. Under senare år hade en omfattande rationalisering och produktionsökning ägt rum i vårt land, såväl inom jordbruket som inom industrien. Man torde inte kunna bestrida, att de härigenom vunna resultaten till stor del sammanhänge med att vi ägt jämförelsevis riklig tillgång till elektrisk kraft och att denna kunnat levereras till relativt billiga priser. För närvarande föreläge av kostnadsskäl ett behov av att höja priserna på den elektriska kraften. Det vore sannolikt att en höjning av krafttaxorna med cirka 10 å 15 procent måste genomföras. Lades härtill den prishöjning, som ett införande av den föreslagna elskatten skulle medföra, bleve resultatet en prisstegring på den elektriska kraften av kanske ända upp till 25 procent. En sådan prishöjning komme att motverka strävandena till rationalise-

ring inom hela näringslivet. Elskatten skulle vidare försvåra arbetet på att rationalisera krafttaxorna.

Under skatteförslagets remissbehandling hade såväl från producent- som konsumenthåll framhållits, att skatten skulle komma att tynga olika medborgargrupper med likartade inkomst- och förmögenhetsförhållanden på högst olika sätt. Likaså komme skatten att drabba vissa landsdelar, särskilt Norrland, hårdare än andra. Med hänsyn till såväl den olika prissättningen på elektrisk kraft på landsbygden och i städerna som det förhållandet att landsbygdsabonnenterna i högre grad än städernas invånare vore hänvisade till elektrisk kraft för sin energiförsörjning komme införandet av den föreslagna elskatten att drabba landsbygdens befolkning särskilt hårt.

Till stöd för det i motionen I:381 framförda yrkandet har framhållits, att orsaken till att Gotland skulle undantagas från elskatten angäves vara, att kraftkostnaden där vore hög på grund av att elkraften producerades med kol. På den gotländska landsbygden rörde sig kostnaden hos hushållskonsumenter om 25 öre per kilowattimme för en förbrukning av genomsnittlig storlek med kraft till belysning, småapparater och någon enstaka motor, medan ett hushåll, där även elektrisk kokning genomförts, finge betala cirka 15 öre per kilowattimme. Med de taxor, som nu gällde i Norrbotten, finge en hushållskonsumert i Jokkmokk erlægga 25 respektive 12 öre per kilowattimme, i Arvidsjaur 24 respektive 11 öre per kilowattimme, i Pajala 24 respektive 12 öre per kilowattimme, i Karesuando 27 respektive 12 öre per kilowattimme osv. De anförda exemplen finge anses vara karakteristiska för Norrbottens glesbygd. Avgifterna vore sålunda av samma storleksordning som de på Gotland gällande. Med de priser på stolpar och övrig linjematerial, som nu rådde, vore det sannolikt, att krafttaxorna rätt snart måste höjas i Norrbotten, om företagen även i fortsättningen skulle drivas så, att full kostnadstäckning erhöles. Hänsyn borde även tagas därtill, att det ekonomiska underlaget hos konsumenterna i Norrbotten på många ställen vore relativt svagt och de direkta skatterna höga. Den mörka årstidens längd i landsdelen omkring polcirkeln medförde dessutom, att avgifterna för belysningskraft bleve avsevärt högre än söderut. Det syntes därför väl motiverat, att man avstode från uttagning av elskatt på den norrbottniska landsbygden, om denna förmån skulle gälla för Gotland. I gruvsamhällena Kiruna och Malmberget hade sedan flera decennier tillbaka tillämpats sådana taxor vid detaljdistributionen, att konsumenterna även kunde taga ut elkraft för bostadsuppvärmning i begränsad omfattning. Taxan hade införts närmast på grund av att uppvärmning med andra bränslen ställde sig särskilt kostsam på dessa orter. Industrién i Norrbotten — såväl den mindre och medelstora som storindustrien — betungades av höga transportkostnader till de i regel söderut belägna avsättningsområdena. Det vore därför i Norrbotten av större vikt än annorstädes i landet, att produktionskostnaderna hölles nere i största möjliga utsträck-

ning. Av denna anledning borde även industrien i Norrbotten undantagas från elskatten. Under de i propositionen angivna förutsättningarna skulle, om elskatt inte skulle uttagas på konsumtionen i Norrbotten, minskningen av det totala skattebeloppet stanna vid ca 3 procent. Elskatten i Norrbotten bleve sålunda inte av väsentlig betydelse för statsinkomsterna. För detaljkonsumenterna bleve skattebeloppet av storleksordningen 12 kronor per konsument i genomsnitt per år, medan det på Gotland, om elskatt infördes även där, skulle bli 7 å 8 kronor.

I motionen I: 387 ha motionärerna förklarat sig som motståndare till den form av beskattning som föresloges i propositionen. Elskatten komme att vara en typisk konsumtionsskatt för det stora flertalet av landets befolkning och därtill lagd på ett nyttoobjekt, som numera måste erkännas som ett oundgängligt sådant. För industrien torde den elektriska kraften vara ett direkt produktionsmedel, och en beskattning av detta produktionsmedel komme att i sin tur innebära risk för varufördyring, som konsumenterna sedan skulle betala. Regeringen borde, enligt motionärernas mening, slå in på andra vägar i sin strävan att skaffa erforderliga intäkter för statskassan. Motionärerna ansåge, att de väldiga konjunkturvinster, som exportindustrierna tillgodogjorde sig under denna krisartade högkonjunktur, skulle indragas till statskassan. Dessa konjunkturvinster å exempelvis papper, pappersmassa, trävaror o. s. v. rörde sig om belopp som beräknades vida överstiga 1 miljard kronor under året. Skulle regeringen bära ansvaret för samhällsekonomien, syntes det självklart, att den i första hand borde begära riksdagens medgivande att få dra in dessa oförskyllda konjunkturvinster till statskassan. Det vore ett direkt gynnande av storbolagen och storfinansen här i landet att å ena sidan låta de stora konjunkturvinsterna stanna hos storbolagen, medan regeringen å andra sidan oavslåtligen sökte finna nya skattekällor, som toge sikte på att träffa befolkningens stora flertal och därvid även de mindre inkomsttagarna.

I motionen II: 500 har anförts bl. a. följande. Den direkta statskatten toge hänsyn till skatteförmågan genom den progressiva skatteskalan. Punktskatterna, d. v. s. de indirekta skatterna, toge icke hänsyn till förmågan vare sig hos enskilda eller industrien, utan endast till hur mycket man brukade av varan. Den indirekta skatten träffade slumpartat för både familjer och industri. Om man kunde förutsätta, att den progressiva skatteskala som tillämpades vore riktigt avvägd, måste det vara felaktigt att därutöver lägga punktskatter på godtyckligt valda förbrukningsartiklar. Man kunde naturligtvis motivera en sådan skatt med att staten ville begränsa efterfrågan på en viss vara, men om man ville begränsa användningen av elkraft eller bilar, måste det väl vara det enda riktiga, att man endera gjorde en verkligt behovsprövad ransonering eller också öppet sade ifrån, att personer under en viss inkomstgräns icke hade rätt att äga motorfordon eller bruka mer än en begränsad mängd av elkraft. Elskatten kunde

icke motiveras. Vi borde inte glömma att både staten och enskilda hade propagerat för en hemmens rationalisering och en elektrifiering av vår industri. Elkraften producerades inom landet, och dess egenskaper vore av den natur, att det vore ett statsintresse att billigast möjliga elkraft ställdes till hemmens och industriens förfogande. En elskatt kunde föra till ekonomiska konsekvenser för vår industri, som vi icke i dag kunde överblicka. Den utredning som låge till grund för propositionen hade icke ägnat dessa frågor vederbörlig hänsyn utan i stället inriktat sig på ett skattetänkande utan hänsyn till ekonomiska realiteter. Men om man nu ansåge, att ytterligare punktskatter icke borde tillgripas, återstode ändock själva huvudfrågan, vilka vägar vi borde välja för att ge staten de nödvändiga inkomsterna. Då de föreslagna punktskatterna visade, att förmågan ansåges finnas för en skärpning av skatterna, och då motionären ansåge att denna uppfattning vore riktig, borde svenska folket ha tillgång till en översikt av alla de förmåner och värden, som de i dag hade mot förr. De skulle vid en kalkyl finna att skattebördan för de bredare folklagren minskat i stället för ökat. En direkt skatt vore därför alltid att föredra framför en punktskatt. Man kunde välja mellan att höja uttagningsprocenten på den ordinarie statskatten eller också konstruera en ny direkt skatt vid sidan av densamma. Då försvarskostnaderna visade en tendens att kraftigt stiga förefölle det vara rimligt att större delen av desamma utbrötes ur den ordinarie statskatten. Denna värnsskatt borde vara starkt progressiv, och något tak för uttagningsprocenten borde icke finnas. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att skyndsamt utreda denna fråga samt återkomma med förslag i frågan. I avvaktan på detta förslag borde riksdagen besluta att höja uttagningsprocenten å den nuvarande statsskatten till den procentsats som ansåges erforderlig för att klara målsättningen. En annan skatteväg som på kort sikt borde övervägas vore att pålägga exportvinsterna och rotvärdestegringarna en speciell exportkonjunkturskatt. Båda dessa förhållanden vore en direkt följd av krigskonjunkturen, och en kraftig beskrining av vinster-na för exportindustrierna och skogsägarna vore ur folkhushållets och framtida exportsynpunkt både försvarlig och nödvändig.

I motionen II:511, såvitt den behandlas i detta betänkande, har framhållits, att enligt i propositionen framlagda kalkyler driftbudgeten kunde väntas bli i stort sett balanserad utan de extra inkomster som de nya skatterna skulle inbringa. Dessa nya skatter skulle alltså ha till huvudsyfte att säkra den av departementschefen förordade överbalanseringen av driftbudgeten. Det vore emellertid motionärernas mening, att man med nya eller förhöjda skatter av detta slag icke kunde komma till rätta med problemet. Tvärtom torde de föreslagna skatterna i förevarande fall endast ytterligare bidra till att förvärra situationen. Ur synpunkten att motverka en fortskridande inflation måste de föreslagna nya skatterna anses såsom mycket olyckliga. Motionärerna ansåge att den strängast möjliga återhållsamhet i statsulgifterna utgjorde den bästa vägen att framgångsrikt be-

kämpa inflationen. Blotta tillvaron av mera betydande budgetöverskott frestade alltid till större utgifter. Det vore också motionärernas mening, att staten icke ännu vidtagit alla de besparingar, som kunde anses vara möjliga. Det Wärnska besparingsförslaget slutade på omkring 400 miljoner kronor, och hälften av detta hade ännu icke beaktats. Motionärerna ansåge dessutom att det Wärnska förslaget icke alls vore uttömmande beträffande alla besparingsmöjligheter. De föreslagna skatterna finge anses olyckliga icke blott vad beträffade deras inverkan på det allmänna ekonomiska läget utan också beträffande en mängd speciella frågor, icke minst för landsbygden. Vad anginge den föreslagna skatten på elektrisk kraft ville motionärerna särskilt framhålla den stora betydelse, som tillgången på billig elektrisk kraft hade för lantbruket. En fördyring av denna skulle lägga menliga hinder i vägen för den eftersträfvade produktionsökningen och den nu planerade rationaliseringen inom lantbruket. Icke blott det rena lantbruksarbetet komme att kännbart drabbas av den föreslagna skatten utan även hushållsarbetet. Därtill komme, att den föreslagna skatten på ett orättfärdigt sätt skulle drabba landsbygden i jämförelse med städerna. För landsbygdens del tillkomme sålunda i regel ett flertal extra kostnader för elektrifiering, såsom ledningarnas framdragande till de enskilda gårdarna. Vidare toge distributionsföretagen på landsbygden vanligen ut högre grundavgifter än motsvarande stadsföretag, varvid en värdeskatt komme att drabba landsbygdens konsumenter hårdare än städernas. En styckeskatt skulle träffa de mindre lantbruken kraftigare än de större. Slutligen borde framhållas den orättvisa, som komme att drabba befolkningen i de norra delarna av landet, vilken genom sin större förbrukning av kraft på grund av längre mörktid och mera kyla under året bleve särskilt betungad.

Till utskottet har i anledning av den förevarande propositionen inkommit ett flertal *skrifter* från företag och enskilda personer. Stockholms superfosfat fabriksaktiebolag och Aktiebolaget Svenska aluminiumkompaniet ha i en gemensam framställning uttalat, att en elskatt skulle medföra orimliga konsekvenser för elektrokemiska och elektrotermiska industrier. Svenska sockerfabriksaktiebolaget har framhållit, att en elskatt skulle i fråga om bolagets produktion av ånggenererad elenergi medföra allvarliga verkningar. Svenska tullkvarnarnas riksförbund har hemställt att, därest skatteförslaget skulle genomföras, förordningen måtte erhålla en sådan utformning, att kontrollstyrelsen kunde medgiva befrielse eller avkortning av elskatt för vissa kategorier kraftförbrukare t. ex. bygdekvarnar.

Stockholms superfosfat fabriksaktiebolag och *Aktiebolaget Svenska aluminiumkompaniet* ha i sin gemensamma skrift framhållit, att elkraften inom Fosfatbolaget, som torde vara Sveriges största enskilda förbrukare av elkraft, samt inom Aluminiumkompaniet, som likaså vore en storförbrukare av kraft, användes i elektrokemiska och elektrotermiska processer. De produkter, som därvid tillverkades, vore av största betydelse för vår folk-

hushållning och försvarsberedskap. Det torde vara till fyllest att i detta sammanhang framhålla företagens tillverkning av kvävegödselmedel, karbid, klorater, aluminium och aluminiumlegeringar samt de för tillverkning av sprängämnen nödvändiga produkterna salpetersyra och ammoniumnitrat. Samtliga här uppräknade produkter hade det gemensamt, att de för sin framställning krävde mycket stora kvantiteter elkraft, varav endast ca 10 % användes som drivkraft och övriga 90 % som »processkraft». Denna kraft kunde icke ersättas med bränsle eller andra energikällor och vore därför att betrakta såsom en råvara. En beskattning av denna råvara skulle innebära synnerligen allvarliga olägenheter, icke bara för den kemiska industrien utan för hela vårt näringsliv. Det kunde anmärkas, att de svenska företagens utgångsläge i konkurrensen med utlandet komme att försämrast allvarligt redan genom den väntade allmänna höjningen av kraftpriserna. Som ett slående exempel på, hur hårt här ifrågavarande industrier skulle drabbas av elskatten kunde anföras, att den för Fosfatbolagets vidkommande för kalenderåret 1950 skulle ha överstigit 600 000 kronor. Toge man hänsyn till den nyss omnämnda fördyringen av kraften och räknade med en normal ökning av bolagets kraftförbrukning, skulle elskatten för Fosfatbolagets del om ett par tre år vara uppe i ca 1 miljon kronor. För år 1950 skulle elskatten för Aluminiumkompaniet ha blivit av storleksordningen 80 000 kronor. Med de utvidgningar, som vore planerade för de närmaste åren, skulle elskatten komma upp i storleksordningen 200 000 kronor per år.

Om det också skulle vara möjligt för Fosfatbolaget och Aluminiumkompaniet att i dagens läge övervältra någon del av elskatten på konsumtionen på sätt departementschefen tänkt sig, så torde det på grund av konkurrensen och särskilt då de ytterst ogynnsamma tullförhållandena vara uteslutet att så skulle kunna ske i en mera normal marknadssituation. Med hänsyn till de båda företagens känslighet för ändringar i världskonjunkturerna måste man också vara beredd på att sådana normala förhållanden kunde inträda för dessa industrier långt tidigare än man allmänt räknade med. Övervältringen av skatten vore dessutom ett synnerligen ömtåligt problem i Fosfatbolagets fall, enär den skulle träffa bl. a. jordbrukets priskalkyler.

Svenska sockerfabriks aktiebolaget har anfört bl. a. följande. Av den elkraft som bolaget använde producerade bolaget självt omkring 90 % av högtrycksånga, alstrad genom förbränning av stenkol eller andra bränslen. Den lågtrycksånga, som lämnade ångturbinerna, användes för indunstning. Det vore på så sätt möjligt för bolaget att tillverka ånggenererad elenergi till ett pris, som icke alltför mycket överstege det som högspänd elkraft betingade i mellersta Sverige. För den elkraft, som bolaget inköpte, vore priset väsentligt högre. De i propositionen föreslagna bestämmelserna rörande elskatt vore utformade på ett sätt som skulle belasta bolagets egenproducerade kraft vida mer än vad som motsvarade 10 % av bolagets självkostnader för denna kraft. I verkligheten vore självkostnadspriset för bolagets egenproducerade kraft mindre än hälften av inköpspriset för elkraft. Skulle

man lägga inköpspriset å elkraft till grund för beskattningsvärdet å bolagets egenproducerade kraft, skulle denna kunna komma att beskattas med mer än 25 % av bolagets direkta tillverkningskostnader för denna kraft.

Svenska tullkvarnars riksförbund har framhållit, att kraftavgifterna utgjorde den största omkostnadsfaktorn vid löneförmalning. Sålunda beräknades kraftkostnaderna i genomsnitt uppgå till 20—25 procent av de här berörda företagens bruttointäkter. Vid en total inmalning av ca 15 000 kr./år uppginge som regel kraftkostnaderna till mellan tre och fyra tusen kronor. Oavsett om kraften inköptes högspänd eller lågspänd komme elskatten att uppgå till ca 400 kronor per år för en kvarnrörelse med nämnda omfattning. De företag det här gällde arbetade redan med mycket små marginaler, varför en skatt som den föreslagna medförde ytterst allvarliga konsekvenser för dem. En övervältring av skatten på konsumtionen torde i detta fall vara svår att genomföra då det bland kvarnidkarna rådde stor tveksamhet huruvida det ens skulle bli möjligt att genom prishöjning vid löneförmalning erhålla kompensation för övriga kostnadsförhöjningar, vilka inträffat under senare tid, och ytterligare komme att aktualiseras när löneavtalet för kvarnindustrien utginge om någon månad.

Utskottets yttrande.

I nu föreliggande proposition nr 143 har förslag framlagts om införande av en skatt å elektrisk kraft (elskatt). I anslutning härtill har i den samtidigt till riksdagen överlämnade propositionen nr 144 föreslagits en tillfällig automobilskatt.

Såsom allmän motivering för skatteförslagen lämnas i propositionen nr 143 en översiktlig redogörelse för det ekonomiska läget. Denna redogörelse omfattar även en preliminär bedömning av de statliga inkomsterna och utgifterna under nästa budgetår. De föreslagna skatterna motiveras med hänvisning till att det samhällsekonomiska läget gör en ökad överbalansering av driftbudgeten och en minskning av det statliga lånebehovet önskvärda. Därigenom skulle enligt departementschefens mening en tendens till minskning av köpkraften och varuefterfrågan framkallas och inflationstrycket försvagas.

Utskottet kan icke finna, att departementschefen förebragt tillräckligt bärande skäl för denna sin uppfattning och därmed för de föreslagna skatterna. Utskottet vill till en början konstatera, att dessa skatter ej äro erforderliga för att balansera driftbudgeten för budgetåret 1951/52, som tvärtom enligt tillgängliga uppgifter kan väntas förete ett väsentligt överskott. Det kan vidare betonas, att när nyttovaror beläggas med skatt och nödvändig ekonomisk verksamhet fördyras, åstadkommer detta en höjning av företagens omkostnader, vilket i regel snabbt tar sig uttryck i prishöjningar. Den föreslagna beskattningen skulle därför säkerligen bidra till att lev-

nadskostnaderna under andra halvåret i år undergå en snabbare stegring än som eljest behöver bli fallet. Därmed skulle följa stegrade krav på nominella inkomsthöjningar från löntagare och andra folkgrupper, vilket i den mån inkomstkraven tillgodoses skulle innebära en höjning av den i pengar uttryckta köpkraften och efterfrågan. Det är osäkert om den genom de föreslagna skatterna åstadkomna köpkraftsminskningen kommer att bli större än den ökning av inkomsterna och därmed även av köpkraften, som skatterna sålunda ge upphov till.

Enligt utskottets mening kan metoden att genom skattehöjningar av denna art åstadkomma en indragning av köpkraften till statskassan icke med framgång användas under rådande ekonomiska förhållanden och med nuvarande hårda skattetryck.

Utskottet delar departementschefens i olika sammanhang uttryckta mening, att en fortsatt höjning av efterfrågan i snabbare takt än produktionen växer inte är lämplig. Ty därmed följer en prisstegring, som det nu är ytterst angeläget att undvika eller i varje fall begränsa. Skall en sådan utveckling undgås, kräves, att de samlade inkomsterna i pengar räknat och därmed konsumenternas efterfrågan i stort sett ej stiger mera än produktionen. Därjämte fordras, att investeringarna hållas inom ramen för vad enskilda personer och olika institutioner äro villiga att spara. En överdriven investering framkallar överkonjunktur och brist på arbetskraft, snedvridning inom produktionen, regleringsåtgärder, höjda priser och nominella inkomststegringar men åstadkommer i nuvarande läge ingalunda någon förbättring av folkförsörjningen utan leder tvärtom till mindre gynnsamma produktions- och levnadsförhållanden.

Erfarenheten visar, att andra åtgärder än överbalansering av budgeten kunna verka effektivt i riktning mot ett dämpande av inflationstrycket. Utskottet har den uppfattningen, att man med en kombination av åtgärder, som verka återhållande på investering och konsumtion, bättre bekämpar inflationen än med de föreslagna skatterna. Bättre är att i fråga om sparande genom en skattemässigt gynnsammare behandling uppmuntra det frivilliga sparandet, så att detta i samband med en ekonomisk stabilisering varaktigt bringas upp på en högre nivå.

Vid sidan av dessa mera allmänna samhällsekonomiska skäl, som enligt utskottets mening tala mot den föreslagna skattehöjningen och för en annan politik, kunna andra av mera speciell art åberopas.

Beträffande elskatten förordas i den föreliggande propositionen nr 143, att den i princip skall utgå med 10 procent av erlagda kraftavgifter såvitt avser högspänd kraft, huvudsakligen avsedd för industriell drift och järnvägsdrift, samt med 1 öre för kilowattimme såvitt avser lågspänd kraft, avsedd för s. k. borgerliga behov, dvs. för småindustri och handel samt hemmen. Skatteintäkterna för helt budgetår räknat skulle vid oförändrade eltaxor kunna uppskattas till 65 à 70 miljoner kronor. Emellertid kan skatten för budgetåret 1951/52 på grund av vissa med uppbörden m. m. sam-

manhängande förhållanden väntas ge endast ca 45 miljoner kronor. Enligt förslaget skulle elskatt icke utgå för förbrukningen av elkraft inom Gotlands län.

Verkningarna av en i enlighet med propositionsförslaget genomförd beskattning av elektrisk kraft måste ingiva utskottet starka betänkligheter. Elskatten skulle på grund av elektricitetens outhärlighet hårt drabba näringslivet och de enskilda hushållen. För näringslivet skulle produktionskostnaderna öka och för hushållen levnadskostnaderna, vilket med all sannolikhet icke skulle medföra verkningar av inflationsdämpande natur, såsom departementschefen förutsatt, utan fastmera — såsom utskottet ovan i sin behandling av propositionens redogörelse för det ekonomiska läget framhållit — bidra till att levnadskostnaderna under andra halvåret i år undergå en snabbare stegring än som eljest behöver bli fallet och sålunda förstärka de under senare tid allt tydligare framträdande tendenserna till rubbningar i den samhällsekonomiska balansen.

Näringslivet i vårt land har kunnat uppvisa en ständigt fortlöpande rationalisering med en undan för undan stegrad produktionsökning som resultat. Det torde näppeligen kunna bestridas att den jämförelsevis rikliga tillgången på elektrisk kraft till relativt låga priser har varit av väsentlig betydelse för denna utveckling. Utskottet måste därför anse det vara betänkligt att skattelägga elkraft med hänsyn till dennas stora betydelse för effektiviseringen av arbetet icke blott inom industrien och jordbruket utan även inom hushållen, särskilt lantbrukshushållen. Den prishöjning, som skulle komma att föranledas av skatten, skulle motverka fortsatta rationaliseringsträvanden, framför allt inom industri och jordbruk, och därmed medföra att ytterligare åtgärder för höjning av produktionen fördröjas och försvåras. Dessa verkningar skulle förstärkas av de genom stegringar av produktions- och distributionskostnaderna aktuella prishöjningarna å elektrisk kraft; såvitt angår landsbygden och vissa städer och stadslignande samhällen har statens priskontrollnämnd redan godkänt taxehöjningar, varigenom kraftprisen i detaljdistributionen i regel skulle höjas med ca 10 procent. Då tillgången till prisbillig elektrisk kraft alltså kan sägas utgöra en av förutsättningarna för ytterligare rationalisering och därav betingad produktionsökning beträffande såväl industrien som hantverket och jordbruket, kan en beskattning av denna kraftkälla icke för utskottet framstå såsom försvarlig.

Utskottet anser sig även böra framhålla att en skatt å elektrisk kraft oberoende av skattesystemets utformning måste få ojämna verkningar. De å landsbygden redan nu av olika skäl höga kostnaderna för den elektriska kraften skulle ytterligare höjas. Olika medborgargrupper med likartade inkomst- och förmögenhetsförhållanden skulle drabbas på högst olika sätt av skatten beroende på i vilken grad de utnyttja elkraften. Särskilt skulle befolkningen i Norrland, där hushållsförbrukningen är större än i landets sydligare delar, träffas hårt av elskatten.

Uppmärksammas bör vidare att priskänsligheten i fråga om elektrisk kraft är väsentligt olika vid olika användningssätt och att därför en elskatt

med den föreslagna utformningen måste komma att drabba konsumenterna ojämnt. Denna ojämnhet gör sig måhända starkast gällande beträffande sådan företagsamhet och produktion, där den elektriska kraften utnyttjas icke blott som drivkraft i egentlig mening utan även i mera väsentlig utsträckning såsom processkraft. Detta gäller exempelvis vid elkraftens användning i elektro-kemiska och elektrotermiska processer, vilket närmare berörs i den till utskottet inkomna skrivelsen från Stockholms superfosfat fabriksaktiebolag och Aktiebolaget Svenska aluminiumkompaniet. För dessa företag — liksom för övriga företag, vilka utnyttja elkraften i elektrokemiska och elektrotermiska processer — skulle, om propositionsförslaget genomföres, skatteskärpningen bli av sådan storleksordning, att den måste ingiva allvarliga farhågor i fråga om företagens möjligheter att vid ett ändrat konjunkturläge finna avsättning för sina produkter till sådana priser, att skattekostnaderna täckas. För Fosfatbolagets del skulle exempelvis skatten, räknat efter 1950 års elförbrukning, uppgå till ca 600 000 kronor för att efter några år, sedan avsedd utvidgning av produktionen genomförts, stiga till omkring 1 miljon kronor.

Utskottet får såsom sammanfattning av sina erinringar mot den föreslagna elskatten framhålla, att skatten icke kommer att verka inflationsdämpande, att den kommer att motverka rationaliserings- och effektiviseringssträvanden och därmed även produktionsökning samt att den skulle verka godtyckligt och orättvist. Härtill kommer att den föreslagna elskatten skulle komma att för handhavandet kräva oproportionerligt stora uppostringar i form av improduktivt arbete, besvärligheter och kostnader.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet — i anslutning till det i de likalydande motionerna I: 448 och II: 587 framställda avslagsyrkandet — hemställa att riksdagen måtte avslå den föreliggande propositionen nr 143. Genom detta ställningstagande har utskottet besvarat jämväl de i motionerna I: 381, I: 387 och II: 511 framställda yrkandena, i den mån de upptagits till behandling i detta betänkande.

I motionen II: 500 har yrkats, att riksdagen med avslag å förevarande proposition måtte hemställa om utredning angående införandet av värnskatt och exportkonjunkturskatt. Vidare har i motionen föreslagits höjning av uttagningsprocenten för den nuvarande statsskatten. Såsom ovan anmärkts kommer utskottet i samband med avgivande av betänkande angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1951/52 att taga ställning till frågan om uttagningsprocentens storlek. Beträffande yrkandet om utredning angående en värnskatt och en exportkonjunkturskatt får utskottet under hänvisning till vad utskottet anfört härovan rörande det ekonomiska läget avstyrka bifall till motionen i denna del.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med bifall till de likalydande motionerna I: 448 av herrar Andrén, Gränebo och Ohlon samt II: 587 av herrar Hedlund i Rådom, Ohlin och Hjalmarson, i vad motionerna hänvisats till bevillningsutskottet — avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 143, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet; samt

B) att följande motioner, nämligen

motionen I: 381 av herr Bergh,

motionen I: 387 av herrar Ola Persson och Öhman, såvitt motionen hänvisats till bevillningsutskottet,

motionen II: 500 av herr Lundberg, i de delar motionen behandlas i detta betänkande, ävensom

motionen II: 511 av herrar Pettersson i Ersbacken och Vigelso, i vad densamma avser propositionen nr 143,

måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 24 april 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Ve-lander, Petrén, Ramberg, Einar Eriksson, Werner, Rune Johansson och Ebbe Ohlsson* samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle*, Sandberg, Björklund, Orgård, Kristensson i Osby, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Vi-gelsbo, Brandt och Gunnarsson.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar Olsson i Gävle, Sjödahl, Heüman, Ramberg, Einar Eriksson, Rune Johansson, Björklund, Orgård, Nilsson i Kristinehamn och Brandt, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I nu föreliggande proposition nr 143 har förslag framlagts om införande av en skatt å elektrisk kraft (elskatt). I anslutning härtill har i den samtigt till riksdagen överlämnade propositionen nr 144 föreslagits en tillfällig automobilskatt, avsedd att utgå i första hand för nästa budgetår. Det vä-

sentliga syftet med dessa båda förslag anges vara att genom en ökning av statsinkomsterna finansiera ofrånkomliga statliga utgiftsbehov. Såsom allmän motivering för skatteförslagen lämnas i propositionen nr 143 en översiktlig redogörelse för det ekonomiska läget. Denna redogörelse omfattar även en preliminär bedömning av de statliga inkomsterna och utgifterna under nästa budgetår.

I fråga om det ekonomiska läget an knyter departementschefen till finansplanen i årets statsverksproposition. Sålunda erinras om den sedan årsskiftet 1950/51 pågående anpassningen uppåt av den svenska prisnivån, som måste ses mot bakgrunden av det internationella prisläget, och vidare om uttalandet att sedan det nya pris- och löneläget utbildats, problemet om stabiliseringen av penningvärdet på den nya prisnivån måste rycka i förgrunden.

Såsom framhållits i propositionen bör målet för den ekonomiska politiken under den närmaste framtiden vara att, efter lönerörelserna och anpassningen av det inhemska prisläget till priserna utomlands, uppnå och vidmakthålla ett stabilt penningvärde. Den redogörelse för den ekonomiska utvecklingen sedan årsskiftet, som lämnas i propositionen, är icke avsedd att vara definitiv; en sådan kommer inom kort att föreläggas riksdagen i samband med det slutliga riksstatsförslaget, därvid bl. a. huvudresultaten av verkställda utredningar inom konjunkturinstitutet bli tillgängliga. Redan de nu lämnade uppgifterna synas emellertid visa, att riskerna för jämviktsrubbningsökning ökas sedan årsskiftet. Väsentliga omständigheter härvidlag äro såsom departementschefen framhållit fortsatta prisstegringar i utlandet, valutareservens utveckling, den ännu obrutna vinstutvecklingen inom näringslivet, kreditexpansionen och statens ökade utgiftsbehov. Icke minst de tre sistnämnda faktorerna äro enligt utskottets mening ägnade att inge oro. Utskottet är med hänsyn härtill ense med departementschefen om att skärpningar av den ekonomiska politiken äro nödvändiga.

Vissa åtgärder i sådan riktning ha såsom i propositionen angives sedan årsskiftet redan vidtagits eller förberetts. Utskottet erinrar om att avsättningarna till skogsindustriens prisutjämningsfonder i samband med fortsatt prisuppgång ökas. Investeringskatten kommer att bidra till en begränsning av näringslivets investeringar. Bland andra möjliga åtgärder nämner departementschefen en skärpning av kassareservbestämmelserna för bankerna och en skärpt och utvidgad priskontroll.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att i dagens läge finanspolitiken framstår som det viktigaste medlet att motverka tendenserna till rubbningar i jämvikten. En fortsatt aktiv finanspolitik är enligt utskottets mening nödvändig för att upprätthålla samhällsekonomisk balans. Målet bör vara att begränsa den statliga upplåningen för utgifter på kapitalbudgeten till minsta möjliga belopp. I samma mån som statens lånebehov ökar, stegras anspråken på kapitalmarknaden, och riskerna för en ränteglidning bli större. Att undvika en sådan glidning framstår i dagens läge enligt utskottets mening som en viktig uppgift. En strävan hos statsmakterna bör sålunda vara

att, samtidigt som alla möjligheter till besparing av statsmakterna tillvaratagas, man i tillräcklig omfattning tillgodoför staten inkomster.

Såsom uttalats bl. a. i statsverkspropositionen har under budgetarbetet för nästa budgetår de statliga utgiftsbehoven såväl för drift- som kapitaländamål granskats under iakttagande av en långt driven sparsamhet. Trots detta har en utgiftsstegring icke kunnat undvikas. Av vad departementschefen anfört i propositionen nr 143 framgår att sedan statsverkspropositionen framlades ökade utgiftsbehov framträtt. Dessa hänföra sig till en ganska betydande del till försvarsändamål, vidare till indextillägg till folkpensionerna, kostnader för spannmålsbolagets verksamhet, statliga löneutgifter m. m. På kapitalbudgetsidan har anslagsbehovet under lånefonden för bostadsbyggande ökat, och vidare komma nya medel att behövas för bränslekommissionens uppköps- och lagringsverksamhet. Till de i propositionen lämnade uppgifterna vill utskottet foga det tillägget, att det i dagarna publicerade förhöjda talet för levnadskostnadsindex torde föranleda att utgifterna för folkpensionstillägg torde ytterligare ökas.

Även beträffande inkomsterna kan man emellertid förutse en ökning i förhållande till vad som angivits i statsverkspropositionen. Sedan numera resultatet av löne- och inkomstförändringarna säkrare kunna bedömas är en uppräknig av de direkta skatteinkomsterna att förvänta.

Då propositionen nr 143 framlades för riksdagen förelägo ännu icke riksräkenskapsverkets förnyade inkomstberäkningar. Dessa beräkningar liksom en mera definitiv beräkning av de statliga utgifterna komma inom kort att föreläggas riksdagen i det slutliga riksstatsförslaget. Emellertid torde redan nu, att döma av uppgifter som under hand lämnats utskottet under beredningen av förevarande skatteförslag, kunna sägas att den i propositionen lämnade redogörelsen i stort sett stämmer med vad som kan förutses framkomma vid den slutliga bedömningen av budgetläget nästa budgetår.

Utskottet är ense med departementschefen att med hänsyn till den utveckling som sålunda ägt rum sedan årsskiftet det måste stå klart att de krav som uppställdes i statsverkspropositionen i fråga om nedbringande av det statliga lånebehovet under inga förhållanden kunna få frångås. Utskottet finner det därför ofrånkomligt att man åstadkommer en ökning av statsinkomsterna av ungefär den storleksordning som avses med de i propositionerna nr 143 och nr 144 framlagda förslagen om elskatt och tillfällig automobilskatt.

Utskottet kan sålunda icke biträda den i motionerna I: 448 och II: 587 framförda meningen att behov av nämnda inkomster icke skulle föreligga med hänsyn till det samhällsekonomiska läget. Ej heller delar utskottet den av motionärerna i motionen II: 511 uttalade uppfattningen att det är praktiskt möjligt att genom en ökad begränsning av statens utgifter nå den överbalansering av driftbudgeten, som i dagens läge måste eftersträvas.

Det i propositionen framlagda förslaget om elskatt innebär, att denna i princip skall utgå med 10 procent av erlagda kraftavgifter, såvitt avser högspänd kraft som huvudsakligen förbrukas för industriell drift och järn-

vägsdrift, samt med 1 öre för kilowattimme, såvitt avser lågspänd kraft, avsedd för s. k. borgerliga behov, d. v. s. småindustri och handel samt enskilda hushåll. Sistnämnda skattesats svarar mot omkring 10 procent av det genomsnittliga priset å lågspänd kraft. Elskatten skall i princip inlevereras till statsverket av den yrkesmässiga kraftdistributören, i författningsförslaget benämnd skatteredovisande distributör. Skatteintäkterna för helt budgetår uppskattas till — vid oförändrade eltaxor — 65 å 70 miljoner kronor. Emellertid kan skatten för budgetåret 1951/52 på grund av vissa med ikraftträdandet samt uppbörden sammanhängande förhållanden väntas ge endast ca 45 miljoner kronor. Förbrukningen av elkraft inom Gotlands län undantages från beskattningen.

Till grund för skatteförslaget ligger en inom finansdepartementet verkställd utredning om förutsättningarna för införande av en beskattning å elektrisk kraft. I direktiven för utredningen framhölls, att svårigheter föreläge att genom beskattning inom ett begränsat varuområde uttaga belopp av erforderlig storleksordning utan att allvarliga rubbningar skulle åstadkommas. En allmän varuskatt hade av olika skäl befunnits vara olämplig. Vid sådant förhållande hade ansetts lämpligt att överväga beskattning å drivkraft i form av bränsle eller elektrisk kraft, varigenom skatten liksom fallet varit med pappersskatten skulle slås ut över produktionen i dess helhet. Till en väsentlig del skulle en skatt å drivkraft också direkt träffa den privata konsumtionen. Med beaktande av de under senare tid starkt stigande prisen å bränslen av olika slag hade emellertid en fördyring av dessa genom särskild beskattning ansetts direkt olämplig. I fråga om den elektriska kraften vore situationen däremot en annan. Elkraftsprisen hade av olika skäl visat sig vara ovanligt prisstabila, varför den elektriska kraften för närvarande kunde anses billig, sett i relation till den prisstegring, som eljäst ägt rum.

Utskottet får med understrykande av de av departementschefen i direktiven för utredningen gjorda uttalandena angående elkraftens lämplighet i nuvarande läge såsom skatteobjekt framhålla, att det förhållandet, att elskatten träffar såväl produktionen i dess helhet som den privata konsumtionen direkt, ger denna skatteform ett företräde framför åtskilliga andra former av indirekt beskattning. Såsom departementschefen framhållit kunna skattesatserna härigenom bli relativt låga, och de ogynnsamma verkningar, som en indirekt beskattning alltid för med sig i skilda speciella hänseenden, kunna bli förhållandevis begränsade.

I propositionen har uttalats, att en elskatt såsom den föreslagna skulle medföra att industri, jordbruk, samfärdsel och handel skulle i första hand bära omkring 70 och den privata konsumtionen omkring 30 procent av den totala skattebelastningen. Emellertid blir den slutliga fördelningen av skattebördan en annan. Hänsyn kommer att tagas till elskatten vid jordbrukskalkylen. Den återverkan på livsmedelspriserna på grund av höjda produktionskostnader i jordbruket, som elskatten därigenom skulle få, har beräknats till 2 å 3 kronor per normalfamilj och år. Även på industriens

och det övriga näringslivets områden torde i nuvarande läge på vissa håll skatten komma att övervältras på konsumtionen. Detta gäller såsom departementschefen framhållit sådana produktionsgrenar, där elektriciteten spelar en förhållandevis stor roll bland produktionskostnaderna, såsom exempelvis den elektrokemiska och elektrotermiska industrien, i den mån de nuvarande marginalerna och prisförhållandena eljest motivera en sådan övervältring.

I anledning av vad som anförts i vissa av motionerna vill utskottet framhålla, att även om sålunda den privata konsumtionen kommer att träffas både direkt och indirekt av elskatten, så torde likväl dess levnadskostnadshöjande verkningar bli förhållandevis begränsade. De direkta verkningarna för privatkonsumenterna torde i allmänhet bli ganska obetydliga; de ha beräknats motsvara en höjning av levnadskostnadsindex med allenast 0,065 enheter. Den totala inverkan på levnadskostnadsindex av elskatten torde icke komma att överstiga 0,2 enheter eller ca 0,1 procent. För en bostadsabbonent i Stockholm skulle enligt vad som för utskottet upplysts den beräknade genomsnittliga elskatten uppgå till omkring 6 kronor för år. För jordbruk om 10 har skulle den årliga genomsnittliga elskattekostnaden utgöra ca 10 kronor och för jordbruk om 50 har omkring 40 kronor. Därvid har emellertid icke räknats med skattekostnaden för elkraften till eventuell elspis eller varmvattenberedning i jordbruksfastighet.

Med hänsyn till att prisen å koks, kol, olja och ved stigit mycket starkt under senaste år, under det att prisen å elektrisk kraft i huvudsak varit oförändrade, synas enligt utskottets uppfattning de i bl. a. vissa av motionerna uttalade farhågorna att en elskatt skulle motverka pågående rationaliseringssträvanden inom industri och jordbruk betydligt överdrivna. Den höjning av eltaxorna å i allmänhet ca 10 procent, som av annan anledning nu är aktuell, är i förhållande till prisstegringarna för åtskilliga bränslen av så ringa storleksordning, att den icke torde förändra riktigheten av det sagda.

För övrigt torde såsom departementschefen framhållit läget vara sådant att bränsleprisens utveckling kan giva anledning till vissa farhågor att strävandena till övergång till eldrift inom industrien skola bliva så omfattande, att det kan uppstå vissa svårigheter att tillgodose de ökade anspråken. Detta förhållande har nyligen berörts i ett uttalande från sakkunnigt myndighetshåll. I en inom Centrala driftledningen upprättad promemoria, som finnes fogad vid ett av vattenfallsstyrelsen till justitiedepartementet ingivet utlåtande rörande ifrågasatt upphävande av lagen med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering, har sålunda anförts, att om belastningsökningen i fortsättningen bleve av samma storleksordning som under senaste åren, man finge räkna med att den nuvarande underutbyggnaden av vattenkraftverken komme att föreligga åtminstone fram till senare hälften av 1950-talet. Detta skulle kunna medföra risk för elransonering samt betydande ångkraftkörning och därmed import av bränsle. Även om en så kraftig belastningsökning enligt Drift-

ledningens mening kanske icke vore sannolik, finge man dock räkna med möjligheten därav.

Ytterligare har mot förslaget att införa en elskatt invänts, att en sådan skatt skulle försvåra arbetet med pågående rationalisering av krafttaxorna, i det att en ensidig prishöjning av energiavgifterna skulle rubba den balans mellan fasta avgifter och effektagifter å ena sidan och energiavgifter å andra sidan, som föreligger i fråga om de progressiva taxorna. Med progressiva taxor förstås härvid taxor som äro så konstruerade, att de vid lämplig anpassning av meruttagning ge lågt fortsättningspris. Härigenom utnyttjas eljest oanvänd produktions- och överföringskapacitet, exempelvis kraft nattetid för uppvärmningsändamål. Det är enligt utskottets uppfattning riktigt att denna balans mellan de olika avgifterna kan rubbas genom den föreslagna elskatten. Emellertid torde såsom departementschefen framhållit de taxor, för vilka det sagda äger giltighet, kunna byggas om, om en skatt pålægges. Detta torde oftast ske, då en ren höjning av en sådan taxa vidtages. Såsom förut angivits äro vissa taxehöjningar just nu aktuella.

Sammanfattningsvis vill utskottet beträffande de nu redovisade och i övrigt framställda mera allmänna erinringarna mot elskatteförslaget uttala, att utskottet i likhet med departementschefen anser att de ogynnsamma verkningar, som elskatten kan komma att få, torde bli jämförelsevis begränsade. De äro icke av sådan art att de uppväga de starka skäl, som i dagens situation tala för genomförandet av en beskattning av elektrisk kraft. Utskottet förordar därför att såsom i propositionen föreslagits en elskatt införas. Genom detta ställningstagande har utskottet besvarat jämväl de i motionerna I: 448, II: 587, I: 387 och II: 511 framställda yrkandena, i den mån de upptagits till behandling i detta betänkande.

I motionen II: 500 har yrkats, att riksdagen med avslag å förevarande proposition måtte hemställa om utredning angående införandet av värnsskatt och exportkonjunkturskatt. Vidare har i motionen föreslagits höjning av uttagningsprocenten för den nuvarande statsskatten. Såsom ovan anmärkts kommer utskottet i samband med avgivande av betänkande angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1951/52 att taga ställning till frågan om uttagningsprocentens storlek. Beträffande yrkandet om införandet av en värnsskatt och en exportkonjunkturskatt får utskottet under hänvisning till att utskottet tillstyrkt förslaget om elskatt avstyrka bifall till motionen i denna del.

Beträffande utformningen av den förordade skatten på elektrisk kraft föreslås såsom förut nämnts att skatten skall utgå såsom värdeskatt och beräknas procentuellt i förhållande till kraftleveransvärdet, så vitt avser högspänd kraft som huvudsakligen förbrukas inom storindustrien och för järnvägsdrift, samt såsom styckeskatt med visst belopp för kilowattimme, såvitt avser lågspänd kraft för andra ändamål. Med lågspänd kraft förstås i författningsförslaget elektrisk kraft med leveransspänning understigande 450 volt och med högspänd kraft annan elektrisk kraft.

Genom att skatten å kraft för borgerliga behov konstrueras som en styckeskatt blir skattesatsen enhetlig. Skatten blir sålunda oberoende av lokala prisvariationer. De i vissa remissyttranden och motioner framförda anmärkningarna att elskatten skulle drabba landsbygden hårdare än tätorterna bortfalla, såsom departementschefen framhållit, i väsentlig mån om skatten utgår med visst enhetligt belopp för kilowattimme. Styckeskatten är också ur administrativa synpunkter genom sin enkelhet i fråga om debitering och uppbörd avgjort att föredraga. För den högspända kraften till industrien tillämpas i regel låga kraftpris, och förekommande prisvariationer sammanhånga väsentligen med kraftens utnyttjning. Med hänsyn härtill synes en värdeskatt, som smidigt ansluter till prisvariationerna, lämpligast beträffande kraft för industriändamål. Det administrativa merarbete, som föränledes av en värdeskatt, torde med hänsyn till det förhållandevis ringa antalet industriabonnenter icke bli alltför betungande. Utskottet ansluter sig sålunda till vad i propositionen föreslagits i fråga om elskattens utformning.

Med hänsyn till de höga råkraftprisen på Gotland, vilka sammanhånga med att kraften där produceras med ånga, har i propositionen föreslagits, att den inom Gotlands län framställda elkraften undantages från beskattning. I propositionen har diskuterats huruvida icke den ångproducerade kraften över huvud borde undantagas från beskattning på grund av de höga framställningskostnaderna. Då emellertid sådan kraft ofta kompletterar en elproduktion, grundad på vattenkraft, skulle det enligt departementschefen icke låta sig göra att generellt medgiva skattebefrielse för den ångproducerade kraften. Skattemyndigheten, d. v. s. kontrollstyrelsen, bör emellertid enligt vad departementschefen vidare framhållit, där så finnes påkallat, kunna medgiva en förmånligare skatteberäkning. Departementschefen har även med biträdande av förslag från Svenska vattenkraftförbundet förordat, att elkraften till ödebygderna, vilkas elektrifiering genomföres till betydande kostnader, ofta med statligt bidrag, undantages från beskattning. Enligt propositionen bör Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande kontrollstyrelsen även i andra fall kunna medgiva de avvikelser från bestämmelserna angående skattens bestämmande, som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas påkallade, eller medgiva befrielse från eller återbäring av skatt. Vad sålunda föreslagits och förordats ger icke utskottet anledning till erinran. Utskottet vill framhålla att de befogenheter att göra avvikelser från författningens bestämmelser, som sålunda skulle tillkomma Kungl. Maj:t och kontrollstyrelsen, kunna möjliggöra en smidig tillämpning, varigenom vissa eljest oundvikliga ojämnheter kunna elimineras.

Bl. a. i motionen II:511 har framhållits, att vissa delar av Norrland skulle drabbas hårt av skatten. Utskottet erinrar i anledning härav om departementschefens uttalande, att skattekostnaden för belysning i allmänhet är obetydlig eller omkring 2 öre för kvadratmeter bostadsyta och år

och att kostnadsstegringen för elvärme även med skattebelastningen kommer att bli mindre än för konkurrerande bränslen såsom ved, kol eller gas. Utskottet vill emellertid i anslutning till vad nyss anförts understryka önskvärdheten av att skatten sänkes eller skattebefrielse medgives i fall, där framställnings- eller överföringskostnaderna äro sådana, att förbrukaren av den elektriska kraften har att erlægga orimligt höga kraftavgifter eller anslutningsavgifter, vilket kan vara fallet exempelvis i fråga om förbrukarna i vissa av Norrlands glesbygder.

Utskottet, som med vad i föregående stycke uttalats anser sig ha besvarat jämväl yrkandet i motionen I: 381, har i övrigt ingen erinran mot propositionen och det därvid fogade författningsförslaget.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 143, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning); samt

B) att följande motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 448 av herrar Andrén, Gränebo och Ohlon samt II: 587 av herrar Hedlund i Rådom, Ohlin och Hjalmarson, såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet,

motionen I: 381 av herr Bergh,

motionen I: 387 av herrar Ola Persson och Öhman, såvitt motionen hänvisats till bevillningsutskottet,

motionen II: 500 av herr Lundberg, i de delar motionen behandlas i detta betänkande, ävensom

motionen II: 511 av herrar Pettersson i Ersbacken och Vigelsbo, i vad densamma åvser propositionen nr 143, måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.»